

Wild van wild?

Over de schaduwzijde van het eten van dieren uit de natuur

Puur natuur. Puur genieten. Eerlijk vlees. Het ultieme scharrelvlees. Duurzaam en gezond. Wild van wild! Zomaar een paar kwalificaties waarmee de jachtlobby en bedrijven (waaronder ook supermarktketens die zichzelf het predicaat 'duurzaam' geven) het eten van wild aan het grote publiek willen 'verkopen'. 'Oogsten' uit de natuur als hoger doel. Maar de promotie voor het eten van het vlees van wilde dieren staat bol van misleiding en misinformatie. De negatieve effecten van de jacht op de natuur worden volledig genegeerd. Hoe natuurlijk, eerlijk, duurzaam en gezond is wild nu echt?*

De haas is een geliefde prooi voor jagers (Foto: Harry Voss).

Meer informatie over De Faunabescherming is te vinden op www.faunabescherming.nl of via info@faunabescherming.nl.

Hoe wild is wild?

Nederland is een klein land. Ongeveer 65 procent van het onbebouwd gebied is in gebruik voor de landbouw. Het idee dat het eten van wilde dieren een duurzaam en zinnig alternatief biedt voor de intensieve dierhouderij is daarmee uiterst naïef en onrealistisch. De Nederlandse natuur kan slechts 5 procent van de totale, bestaande wildconsumptie dekken. Daarmee is het idee van 'duurzaam scharrelvlees', van in de vrije natuur levende dieren een illusie: meer dan 90 procent van het wild dat in Nederland te koop is, komt van binnen- dan wel buitenlandse fokkerijen of is afkomstig van in het buitenland geschoten dieren. Vooral eenden en konijnen komen uit fokkerijen. Niets wilds aan dus, maar gefokt ofwel 'gekweekt wild'.

Gekweekt 'wild'

Nederlandse bedrijven fokken ruim een miljoen 'wilde' dieren per jaar, vooral wilde eenden en konijnen. Deze dieren wacht na een kort en miserabel leven in de mestterij het transport naar een slachterij, waar ze, als ze de reis al overleven, pijnlijk aan hun eind komen. Veel 'kweekwild' ziet nooit de buitenlucht; gefokte eenden zien nooit water. Kortom: de leefomstandigheden van 'wilde' dieren in fokkerijen zijn zeker zo slecht als die van de meer bekende dieren in de vee-industrie, zoals kippen en varkens, om van de toegepaste slachtmethoden nog maar te zwijgen.

Lokaal en duurzaam?

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) rapporteerde in 2010 dat de herkomst van wild nauwelijks controleerbaar is. 'Lokale' hertenbout kan zomaar uit Nieuw-Zeeland of Argentinië komen. Nieuw-Zeeland

kent edelhertenfarms waar dieren in afgesloten bossen en weiden leven, als onderdeel van moderne boerenbedrijven. Een vorm van extensieve veehouderij, waar niets natuurlijks aan

is. Uit ons land komt vooral vlees van – al dan niet gefokte – wilde eend, ree en wilde gans. Andere 'wildexporterende' landen zijn Groot-Brittannië, Duitsland, Italië, Australië en Zuid-Afrika. Vlees van ree en wild zwijn komt vaak uit Oost-Europa. In veel van deze landen is de uiterst wrede en in Nederland verboden drijfjacht nog aan de orde van de dag.

Het goede leven?

Voorstanders van de jacht beweren dat wilde dieren een veel beter leven hebben dan dieren in de vleesindustrie. Dit is zeker niet het geval in gebieden waar jagers actief zijn. Nederland kent minder dan een handvol gebieden die jachtvrij zijn. In alle andere gebieden leven veel 'eetbare' (en niet-eetbare) dieren gedurende steeds langere perioden in het jaar in voortdurende doodsangst. De daarmee gepaard gaande stress gaat ten koste van de gezondheid en het welbevinden van de dieren.

Ontheffingen maken het mogelijk dat jagers tijdens de zoog- en broedtijd dieren mogen doden, waardoor jongen verhongeren in holen, op het veld en in het bos; jonge vogels op het nest wacht eenzelfde pijnlijk lot. Everzwijnen worden zo zwaar bejaagd (op de Veluwe is het doel om jaarlijks 80% van de dieren te doden), dat er geen natuurlijke populaties meer voorkomen. Ook andere dieren hebben een veel kortere levensverwachting dan soortgenoten die leven in een jachtvrij gebied. Daarbij zijn veel dieren ook na het donker, wanneer er normaliter niet gejaagd mag worden, niet meer veilig. Een aantal provincies staat het gebruik van hulpmiddelen op vuurwapens, zoals kunstlicht, geluiddempers en restlichtversterkers, toe. Dit is niet alleen in strijd met internationaal recht, maar betekent nog meer verstoring van de natuur.

Jacht natuurlijk?

Jagers zorgen voor een 'natuurlijke' balans, claimen ze. Het weghalen van dieren uit het ecosysteem waarvan zij deel uitmaken, brengt de balans juist in gevaar. Dieren vervullen een belangrijke rol in de omgeving waarin ze leven, als consument (een haas eet planten) en als producent (een haas is ook prooi voor andere dieren).

De doodstrijd van aangeschoten dieren kan soms dagenlang duren

Op de Veluwe wordt elk jaar 80 procent van de everzwijnen gedood (Foto: Harry Voss).

Jagers met een geschoten hert.

Jacht verstoort juist het natuurlijke evenwicht. Jagers schieten niet de oudste en zwakste dieren, maar de dieren die ze toevallig tegenkomen en soms zelfs speciaal de meest aantrekkelijke dieren of dieren die het meeste geld opbrengen. Hierdoor treedt onnatuurlijke selectie op. Daarbij verandert de jacht het natuurlijke gedrag: dagdieren worden schemerdieren, dieren laten zich niet meer zien, zoeken hun heil in 'veilige' bebouwde omgevingen of vluchten de weg over. Met alle risico's van dien.

Jacht diervriendelijk?

Ondanks wat jagers beweren, is een directe dood een toevalstreffer en zijn dieren zelden op slag dood. Ze worden aangeschoten en vluchten in paniek. Aangeschoten dieren sterven een pijnlijke dood door geperforeerde darmen, een gebroken onderkaak of afgerukte poten. Filmbeelden van de ganzenjacht tonen aan dat

aangeschoten ganzen eerst door een jachthond worden gegrepen, waarna de jager de dieren aan hun nek

Jongen verhongeren in hollen, op het veld en in het bos; jonge vogels op het nest wacht eenzelfde pijnlijk lot

rondslingert. Zelfs na deze lijdensweg leven de dieren soms nog. De doodstrijd van aangeschoten dieren kan soms dagenlang duren.

Puur vlees?

Wild is biologisch, natuurlijk, schoon en zonder antibiotica, aldus de voorstanders. Een claim zonder enige onderbouwing. In tegenstelling tot dieren uit de vleesindustrie is van wilde dieren helemaal niet bekend wat ze eten. Ze krijgen vrijwel zeker bestrijdingsmiddelen bin-

nen en ook in het bos is het allerm minst zeker dat ze uitsluitend 'gezonde' kost nuttigen. Zo is aangetoond dat het vlees van bijna 10 procent van de wilde zwijnen in Thüringen, Duitsland, decennia na Tsjernobyl nog zo veel radioactiviteit bevat, dat het niet geschikt is voor menselijke consumptie. Daarbij heeft voortdurende stress als gevolg van de jacht nadelige gevolgen voor de gezondheid van dieren.

Veilig vlees?

Waar de gezondheid van gehouden dieren voortdurend onder controle staat, is dit niet het geval bij wild.

De NVWA schrijft voor dat een 'gekwalificeerd persoon' een gedood dier voor consumptie moet controleren op ziekten. 'Gekwalificeerd' betekent in dit verband een jager die twee avonden theorieles volgt bij de Stichting Jachtopleidingen en daarna een meerkeuzetoets maakt. Het certificaat 'voedselhygiene' is binnen. Volgens de NVWA is een jager met dit papiertje een 'primaire levensmiddelenproducent', die gekwalificeerd is om de voedselveiligheid in de keten te bewaken.

Een nieuwe trend is dat jagers dode ganzen 'doneren' aan voedselbanken

Gezond vlees?

De jager moet, schrijft de NVWA voor, het levende dier voor het schot beoordelen op 'abnormaliteiten'. Een regel waar we weinig waarde aan hoeven te hechten als je de jachtpraktijk kent. Dieren worden van grote afstand beschoten of opgedreven, waarna jagers vuren op alles wat beweegt. Daarbij geldt de regel alleen voor grote dieren, zoals zwijnen, reeën en herten. Is

Jagers bieden geschoten ganzen aan bij restaurants en voedselbanken.

Wild van wild?

het dier dood, dan moet de jager bij het verwijderen van de ingewanden letten op afwijkingen. Ziet hij deze niet, dan vult hij een formuliertje in en mag hij het dier verkopen aan een restaurant of poelier. Ook Europese regelgeving staat toe dat jagers rechtstreeks 'leveren' aan restaurants.

Voedselveiligheid?

Ziet een jager een abnormaliteit, dan is hij verplicht het dier aan te bieden aan de NVWA. Dit gebeurt in de praktijk zelden, want dat kost geld. Hij mag het gedode dier dan achterlaten in het veld. Bij kleinere dieren mag de jager groepsgewijs 'keuren'. Schiet hij bijvoorbeeld

20 konijnen op één dag op één plaats, dan hoeft hij maar één dier te 'keuren'. De NVWA mag op haar website dan wel eisen dat

Het eten van in Nederland geschoten vogels is potentieel risicovol

vlees van wilde dieren niet ongekeurd in de voedselketen mag verdwijnen; dit gebeurt dagelijks. Een nieuwe trend is dat jagers dode ganzen 'doneren' aan voedselbanken. Ongecontroleerd vlees van dieren die vaker wel dan niet drager zijn van voor mensen potentieel gevaarlijke virussen.

Ziektevrij?

Bij de jacht ligt het risico op verspreiding van dierziekten op de loer. Ziekten die soms ook op mensen kunnen overgaan. Zo kunnen zoogdieren en vogels drager zijn van rondwormen uit de *Trichinella*-familie, die ook in mensen kunnen leven. Onder zwijnen en hazen heerst Tularemie, een door een bacterie veroorzaakte infectieziekte, die van dier op mens kan overgaan. In Nederland zijn gevallen van deze 'hazenpest' vastge-

steld bij dieren in Utrecht, Limburg, Groningen en Zeeland. Wilde vogels zijn vaak drager van bijvoorbeeld de 'vogelgriep', een ziekte waaraan in China tientallen mensen zijn overleden. Recent wetenschappelijk onderzoek onder wilde eenden heeft aangetoond dat trekvogels de vogelgriep niet naar Nederland brengen, maar dat ze het virus hier juist oplopen. Daarmee is het eten van in Nederland geschoten vogels potentieel risicovol.

Wild van wild?

De vraag of het vlees van wilde dieren natuurlijk, puur, duurzaam, gezond en veilig is, is hiermee beantwoord met een duidelijk en ondubbelzinnig: nee!

De natuur is geen supermarkt waaruit je ongestraft kunt 'oogsten'. Jagers en 'wildconsumenten' degraderen wilde dieren tot een vleesproduct, terwijl ze een cruciale rol spelen in het ecosysteem waarin ze leven. Wilde dieren moeten in principe met rust gelaten worden, zoals dat ook in de wet is vastgelegd. Jacht is niet natuurlijk in een maatschappij waar voedingsmiddelen overvloedig voorhanden zijn. Driekwart van Nederland is al ingericht voor de voedselproductie, dan dient er niet ook nog eens te worden 'geogst' uit de natuur voor menselijke consumptie.

Een ganzenjager in de Hoeksche Waard
(Foto: Taskforce Jachtmisstanden).

Wat is wild?

Strikt gesproken vallen onder 'wild' die soorten die de overheid op de wildlijst heeft gezet: wilde eend, fazant, haas, konijn en houtduif. In principe mogen deze dieren alleen in het jachtseizoen worden bejaagd. Vrijstellingen en ontheffingen van provincies maken het echter mogelijk dat deze diersoorten bijna jaarrond worden geschoten. Andere diersoorten zoals ree en wild zwijn behoren dus niet tot het 'wild', maar op basis van ontheffingen of vrijstellingen worden ook deze dieren beschoten. Alle eetbare dieren worden vervolgens aangeboden als 'wild'.

* Een lijst van alle gebruikte bronnen is op te vragen via info@faunabescherming.nl.

* In deze folder is 'wildernisvlees' buiten beschouwing gelaten. Dit is vlees van door natuurorganisaties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten uitgezette koeien, paarden en ossen, die na verloop van tijd gevangen en geslacht worden voor consumptie. De Faunabescherming ziet deze activiteiten als een vorm van extensieve veehouderij.